

Sygn. akt V KK 26/20

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski

w sprawie **C. M.**

skazanego z art. 77 § k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i uniewinnionego od zarzutu z art. 54 § 2 k.k.s.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

w dniu 26 maja 2020 r.,

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

kasacji wniesionej na niekorzyść przez Naczelnika [...] Urzędu Skarbowego w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w S.

z dnia 25 września 2019 r., sygn. akt IV Ka (...),

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w S.

z dnia 8 kwietnia 2019 r., sygn. akt V K (...),

p o s t a n o w i ł

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,

2. kosztami postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w S. , wyrokiem z 8 kwietnia 2019 r., sygn. V K (...), skazał C.M. za winnego przestępstwa skarbowego z art. 77 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i wymierzył mu za nie karę grzywny w wymiarze 30 stawek dziennych po 100 zł każda stawka.

Tym samym wyrokiem C. M. uniewinniony został od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 54 § 2 k.k.s., które miało polegać na tym, że uchylał się od

opodatkowania poprzez niezłożenie w terminie do dnia 9.10.2013 r. organowi podatkowemu, jakim jest Naczelnik [...] Urzędu Skarbowego w S. , wbrew przepisowi art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (t.j. Dz.U. z 2010 r., Nr 101, poz. 649 ze zm.), deklaracji w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych, w związku z zawarciem umowy pożyczki pieniężnej w kwocie 635 000,00 zł z pożyczkodawcą J. B. , przez co naraził podatek na uszczuplenie w kwocie 12 700,00 zł.

Naczelnik [...] Urzędu Skarbowego w S. zaskarżył powyższy wyrok na niekorzyść oskarżonego w części dotyczącej uniewinnienia oskarżonego i zarzucił:

- błąd w ustaleniach faktycznych mający wpływ na treść orzeczenia polegający na uznaniu, że oskarżony zawarł w dniu 25 września 2013 r. umowę użyczenia czy nawet użytkowania nieprawidłowego zamiast umowy pożyczki, podczas gdy prawidłowa ocena materiału zgromadzonego w sprawie winna prowadzić do odmiennych ustaleń;

- obrazę przepisu postępowania, tj. art. 7 k.p.k., poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, powodujące błędne ustalenie, że zarzucany oskarżonemu czyn nie wypełnia znamion czynu określonego w art. 54 § 2 k.k.s., podczas gdy prawidłowa ocena materiału zgromadzonego w sprawie winna prowadzić do odmiennych ustaleń.

Autor apelacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku we wskazanej części i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu tej apelacji, Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z 25 września 2019 r., sygn. IV Ka (...), utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od tego wyroku wniósł pełnomocnik Naczelnika [...] Urzędu Skarbowego w S. . Zarzucił w niej wyrokowi rażące naruszenie prawa, które mogło mieć wpływ na treść orzeczenia, polegające na:

- przekroczeniu wyrażonej w art. 7 k.p.k. zasady swobodnej oceny dowodów i pominięciu dowodów z zeznań oskarżonego w charakterze strony w toku kontroli podatkowej w dniu 5.12.2013 r. oraz w dniu 30.01.2014 r., co skutkowało błędem w ustaleniach faktycznych i przyjęciu, że oskarżony zawarł w dniu 25 września 2013 r. umowę użyczenia lub użytkowania nieprawidłowego zamiast umowy pożyczki, podczas gdy prawidłowa ocena materiału zgromadzonego w sprawie, z

uwzględnieniem zeznań oskarżonego złożonych w charakterze strony przed organem podatkowym, winna prowadzić do odmiennych ustaleń, tj. że w analizowanym stanie faktycznym wypełnione zostały wszystkie ustawowe znamiona przestępstwa stypizowanego w art. 54 § 2 k.k.s.,

- przekroczeniu wyrażonej w art. 8 § 1 k.p.k. zasady samodzielności jurysdykcyjnej sądów karnych i niezastosowaniu się do wyrażonej w art. 8 § 2 k.p.k. zasady związania sądu orzeczeniami innych organów, co skutkowało odmową oparcia się przez Sąd drugiej instancji na prawomocnie orzeczonych przez organ podatkowy decyzjach podatkowych, które weszły do obrotu prawnego w sprawie istotnej dla wydania wyroku w toku niniejszego postępowania karnego i miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, albowiem Sąd samodzielnie doszedł w tym samym stanie faktycznym i prawnym do odmiennych ustaleń aniżeli organ podatkowy,

- naruszeniu art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wyrażającym się doprowadzeniem przez Sąd drugiej instancji do sytuacji, w której w jednej sprawie wydane są dwa orzeczenia organów władzy publicznej (administracji podatkowej oraz władzy sądowniczej) wzajemnie się wykluczające, przy czym uchybienie to miało istotny wpływ na wynik postępowania karnego, albowiem doprowadziło do odmiennych założeń aniżeli uprzednio dokonane przez organ podatkowy,

- uchybieniu wyrażonej w art. 45 Konstytucji RP i w art. 4 k.p.k. zasadzie obiektywizmu, wbrew której Sąd drugiej instancji orzekając nie uwzględnił okoliczności przemawiających zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego, co miało istotny wpływ na wynik postępowania,

- naruszeniu art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., polegającym na tym, że Sąd drugiej instancji wbrew bezwzględnie obowiązującym przepisom nie odniósł się do wszystkich zarzutów podniesionych przez skarżącego w treści apelacji od wyroku pierwszej instancji, co miało wpływ na wynik postępowania, albowiem skarżący z powodu tego uchybienia został pozbawiony dwuinstancyjności postępowania karnego w zakresie pominiętych zarzutów.

Autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku (i jak należy sądzić także wyroku wydanego przez Sąd Rejonowy) i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Prokurator Okręgowy w S. wniósł o jej oddalenie z uwagi na oczywistą bezzasadność.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja pełnomocnika Naczelnika [...] Urzędu Skarbowego w S. okazała się bezzasadna w stopniu pozwalającym na jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie określonym w art. 535 § 3 k.p.k. Przed przystąpieniem do analizy zasadności poszczególnych zarzutów kasacji przypomnieć wypada, że kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia skierowanym przeciwko orzeczeniu wydanemu przez sąd odwoławczy. Skuteczność kasacji uwarunkowana jest stwierdzeniem, że sąd ten dopuścił się rażącego naruszenia prawa, które nadto mogło mieć, i to istotny, wpływ na treść orzeczenia. Podstawą uwzględnienia kasacji może być także zaistnienie bezwzględnej przesłanki odwoławczej z art. 439 § 1 k.p.k. Taka przesłanka nie została jednak wskazana w kasacji, a Sąd Najwyższy nie stwierdził jej z urzędu. W przedmiotowej sprawie zatem należało wykazać, że sąd odwoławczy, w tym wypadku Sąd Okręgowy w S., dopuścił się naruszenia prawa i to o rażącym charakterze.

Tymczasem tylko jeden z zarzutów kasacji zwrócony jest bezpośrednio do przeprowadzonego w sprawie postępowania odwoławczego. Jest to zarzut naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. i dotyczy pominięcia przez Sąd odwoławczy zarzutu związanego z oceną Sądu pierwszej instancji, iż fakt nieuiszczenia przez oskarżonego podatku, którego wysokość była niska, wynikał zapewne z jego niewiedzy. Zarzut taki nie został wprawdzie sformułowany w tzw. *petitum* apelacji, niemniej rację ma autor kasacji powołując się na orzeczenia Sądu Najwyższego, z których wynika, że każdy zarzut zawarty w środku odwoławczym powinien stanowić przedmiot rozważań sądu odwoławczego. Stwierdzić jednak równocześnie trzeba, że w wypadku apelacji wniesionej na niekorzyść oskarżonego sąd odwoławczy nie dokonuje tzw. totalnej kontroli odwoławczej zaskarżonego orzeczenia, a zgodnie z art. 433 § 1 k.p.k. i art. 434 § 1 k.p.k. może orzekać wyłącznie w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów. Nie wchodząc w skomplikowaną materię istoty zarzutu i tego, jak powinien być wyrażony stwierdzić trzeba, że Sąd Okręgowy niewątpliwie odniósł się do zarzutów wyraźnie sformułowanych w rozpoznawanej apelacji, że miały one charakter wyprzedzający

w stosunku do podnoszonej w kasacji kwestii, a przede wszystkim, iż w treści uzasadnienia wyroku wydanego przez Sąd Rejonowy brak opisanej w kasacji oceny, znalazła się ona tylko w miejscu zawierającym relację wyjaśnień oskarżonego i to w odniesieniu do drugiego z zarzucanych mu czynów. W części uzasadnienia zawierającej rozważania Sądu prowadzące do uniewinnienia oskarżonego nie sposób dopatrzeć się opisanej w kasacji oceny. Tym samym za chybiony uznać należało zarzut kasacji dotyczący zaniedbania sądu odwoławczego w postaci rażącego naruszenia art. 433 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k.

Pierwszy zarzut kasacji skierowany jest w swej zasadniczej części przeciwko orzeczeniu wydanemu przez Sąd pierwszej instancji. To ten Sąd bowiem dokonał ustaleń faktycznych w sprawie, to on również odrzucił możliwość ich dokonywania na podstawie treści protokołów przesłuchania oskarżonego w charakterze strony (kopie tych protokołów załączone zostały do kasacji). Kwestia ta stanowiła przedmiot rozważań sądu odwoławczego, który trafnie podkreślił, że C. M. był wówczas pouczany o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Mógł wprawdzie odmówić ich składania, ale w wypadku zeznawania miał obowiązek mówienia prawdy. Zgodnie z ustalonym sposobem wykładni przepisów dotyczących prawa do obrony (w treści uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego zostały one wskazane) nie można było takich zeznań wykorzystać w toku postępowania karnego przeciwko oskarżonemu. Na marginesie tylko zaznaczyć wypada, że zeznania te ocenić należałoby pod kątem precyzji posługiwania się przez oskarżonego językiem polskim, biorąc pod uwagę i to, że dla przeciętnego obywatela, dla którego język polski jest językiem ojczystym, różnica pomiędzy pożyczką a użyczeniem nie jest ewidentna.

Nie sposób wreszcie podzielić argumentacji kasacji związanej ze związaniem sądu decyzją organu podatkowego. Zasadą jest samodzielność jurysdykcyjna sądu orzekającego w kwestii odpowiedzialności karnej. Sąd taki ma prawo do własnych, także odmiennych niż poczynione przez inny organ, ustaleń i ocen. Kontrola ich prawidłowości może następować tylko w drodze rozpoznania apelacji lub kasacji. Związanie sądu orzekającego o odpowiedzialności karnej wcześniejszymi ustaleniami i decyzją organu podatkowego czyniłoby orzeczenie sądu jedynie potwierdzającym w stosunku do decyzji i ograniczałoby li tylko do

wymiaru kary. Ustawodawca nie przyjął takiego modelu odpowiedzialności karnej skarbowej. Zauważyć trzeba, że art. 8 § 2 k.p.k. nadaje moc wiążącą jedynie prawomocnym rozstrzygnięciom sądowym i to takim, które kształtują prawo lub stosunek prawny. Nie są zatem wiążące decyzje innych organów, w szczególności decyzje administracyjne. W ocenie Sądu Najwyższego orzekającego w tej sprawie nie można zatem obejmować dyspozycją art. 8 § 2 k.p.k. decyzji organów skarbowych, których prawidłowość objęta jest kontrolą sądów administracyjnych. Dotyczy to niewątpliwie decyzji o charakterze deklaratywnym. Zauważyć także trzeba, że również orzeczenia sądowe ograniczają samodzielność jurysdykcyjną tylko czasami. Konsekwencją takiego stanu rzeczy są sytuacje, w których w analogicznych stanach faktycznych wydawane są orzeczenia istotnie różniące się od siebie. Często, o ile nie dojdzie do ich korekty w ramach rozpoznania środków zaskarżenia, których celem jest dążenie do zapewnienia jednolitości orzecznictwa, różniące się orzeczenia funkcjonują w obrocie prawnym.

Reasumując stwierdzić trzeba, że argumentacja sądów obu instancji co do braku podstaw do skazania oskarżonego nie nosi cech rażącego naruszenia prawa i w okolicznościach tej sprawy jest uprawniona. W toku postępowania nie dopuszczono się także uchybień wskazanych w kasacji. W tym stanie rzeczy orzeczono jak w części dyspozytywnej postanowienia.